

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
حساب ۱۰۰ امام (ره)

مستندسازی فرآیند طراحی
پس از زلزله ۱۳۸۲ بم
(با تأکید بر بخش مسکن)

معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی

دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی

پاییز ۱۳۹۷

عنوان و نام پدیدآور: مستندسازی فرآیند طراحی پس از زلزله ۱۳۸۲ بم (با تاکید بر بخش مسکن) / پدیدآورنده معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی، دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی؛ ویراستار مجتبی صفی پوررشوانلو.

مشخصات نشر: تهران: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۳۲۴ص: مصور، جدول، نمودار .

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۷۸-۸-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: بم -- بازسازی

موضوع: Bam (Iran) -- Reconstruction

موضوع: زلزله -- ایران -- بم -- خسارات و خرابی ها -- بازسازی

موضوع: Earthquakes damages -- Iran -- Bam

موضوع: ساختمان ها -- ایران -- بم -- مرمت و بازسازی

موضوع: Buildings -- Repair and reconstruction -- Iran -- Bam

موضوع: عمران شهری -- ایران -- بم

موضوع: Community development, Urbarn -- Iran -- Bam

شناسه افزوده: صفی پور رشوانلو، مجتبی، ۱۳۵۵ - ویراستار

شناسه افزوده: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی. دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ م۲/۷۵/DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۷۲۳۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۷۱۳۰۷

مستندسازی فرآیند طراحی پس از زلزله ۱۳۸۲ بم (با تاکید بر بخش مسکن)

ناشر: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

پدیدآورنده: معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی، دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی

ویراستار: مجتبی صفی پوررشوانلو

طراحی روی جلد: فهیمه اکبری

صفحه آرا: مهدی آریان

لیتوگرافی و چاپ و صحافی: تحریر خیال

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۷۸-۸-۷

بها: ۳۰۰,۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مربوط به این کتاب محفوظ و متعلق به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می باشد.

تهران - خ دکتر فاطمی - شماره ۲۷۱ - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۹۱۳

تلفن: ۸۸۹۸۴۴۷۷

دورنگار: ۸۸۹۸۴۵۳۷

نشانی سایت: www.bonyadmaskan.ir

لطفاً کلیه انتقادات، پیشنهادات و نقطه نظرات اصلاحی خود را به نشانی:

Publish@bonyadmaskan.ir با ذکر نام کتاب و شماره صفحه ارسال نمایید.

فهرست مطالب

۱۰.....	دییــــاچه
۱۲.....	پیشگفتــــار

فصل اول: خصوصیات کلی شهرستان بزم، ویژگی های سانحه و خسارات وارده

۱۷.....	خصوصیات کلی منطقه زلزله زده.....
۱۷.....	موقعیت جغرافیایی.....
۱۸.....	وضعیت اقلیم و شرایط طبیعی منطقه.....
۱۹.....	پیشینه تاریخی.....
۲۰.....	ویژگی های جمعیتی.....
۲۱.....	ویژگی های فرهنگی - اجتماعی.....
۲۲.....	خصوصیات اقتصادی و وضعیت معیشت.....
۲۲.....	بافت و مسکن.....
۲۴.....	جهت گیری بافت شهر.....
۲۴.....	تراکم و دانه بندی ساخت و سازهای مسکونی.....
۲۵.....	خصوصیات و ویژگی های بافت شهر بزم.....
۲۶.....	خصوصیات بافت کم تراکم.....
۲۶.....	خصوصیات بافت حاشیه ای بزم.....
۲۶.....	تیپ بندی مسکن.....
۲۷.....	حجم شناسی ساختمان.....
۲۸.....	تقسیمات داخلی پلان.....
۲۸.....	ویژگی های زلزله و اثرات آن.....
۲۸.....	زلزله بزم.....
۲۹.....	خسارات و پیامدهای زلزله.....

فهرست مطالب

فصل دوم: نظام طراحی در فرآیند بازسازی بیم

۴۱ ستاد راهبری بازسازی بیم
۴۲ ستاد استانی بازسازی بیم
۴۳ دستگاه‌های مسئول اجرای بازسازی
۴۳ سیاست‌های نظام تشکیلاتی و اداری بازسازی
۴۴ سیاست‌های نظام تشکیلاتی مجری برنامه بازسازی (بنیاد مسکن)
۴۶ نقش و جایگاه مشاورین در بازسازی

فصل سوم: اصول، برنامه و سیاست‌های طراحی در بازسازی بیم

۵۱ اصول بازسازی بیم
۵۵ برنامه بازسازی
۵۶ سیاست‌ها و اصول بازسازی مسکن
۵۶ سیاست‌های مدیریت ساخت و مشارکت مردم
۵۷ سیاست‌های مالی
۵۷ سیاست‌های مربوط به انتخاب سطح زیربنای واحد مسکونی
۵۷ سیاست‌های تکنولوژی ساخت
۵۸ سیاست‌های مربوط به مصالح ساختمانی و تولید آنها
۵۸ سیاست‌های طراحی

فصل چهارم: طراحی در شهر بیم و بروات

۶۳ برنامه ریزی شهری
۶۳ طرح ساختاری
۶۵ طرح جامع و تفصیلی
۶۹ کمیسیون ماده ۵

فهرست مطالب

۷۵	طراحی شهری
۷۵	فرآیند شکل‌گیری تا تصویب پروژه‌های طراحی شهری بم
۸۴	ضوابط عام طراحی شهری بم
۸۷	ضوابط عام معماری و ساختمان شهر بم
۹۶	طراحی تک‌بنا
۹۶	فرآیند طراحی تا اجرای واحدهای مسکونی
۱۰۷	طراحی واحدهای تجاری و تجاری - مسکونی
۱۱۰	طراحی ساختمان‌های دولتی و عمومی
۱۱۳	بازسازی محور تجاری شهر بم

فصل پنجم: سطوح طراحی در مناطق روستایی

۱۱۷	طرح هادی روستایی
۱۲۵	طراحی واحدهای مسکونی روستایی

۱۳۷	فهرست منابع
-----	-------------

پیوست‌ها

۱۳۶	پیوست ۱- خلاصه مصوبات صورت‌جلسات ستاد راهبری
۱۳۸	پیوست ۲- خلاصه مصوبه‌های صورت‌جلسات شورای معماری و شهرسازی بم
۱۴۹	پیوست ۳- نمونه قراردادهای مشاورین طراح دست‌اندرکار در بازسازی بم
۲۰۲	پیوست ۴- اسناد مرتبط با فرآیند طراحی در بازسازی بم
۲۳۷	پیوست ۵- مصوبات کمیسیون ماده ۵ در دوره زمانی مورد بررسی (۸۴/۲/۲۵ تا ۸۵/۱۰/۱۲)
۳۰۴	پیوست ۶- اسناد مرتبط با روستاهای بازسازی شده بم

دییاجه

تهدیدات ناشی از سوانح طبیعی به دلیل تمرکز جمعیت در بافت آسیب پذیر، تجمع بخش قابل توجهی از سرمایه و دارایی های ملی و استقرار زیرساخت های حیاتی در بسترهای مخاطره آمیزی نظیر پهنه کلانشهر تهران بر کسی پوشیده نیست. آنچه ضرورت آن بیش از پیش باید مورد توجه قرار گیرد، اقدامات عاجل و فوری (نه شتاب زده) در حوزه مدیریت کاهش خطرپذیری شهرهای بزرگ است. در این راستا مقدم ترین و مهم ترین گام، تسلط به دانش تخصصی در ابعاد و مؤلفه های گوناگون مرتبط با سوانح است.

یکی از منابع عظیم دانش در مدیریت خطرپذیری، مستندسازی تجربیات گذشته و پندآموزی از آن است؛ چرا که مناطق سانحه دیده در حوزه های گوناگون علمی به ویژه در عرصه های مدیریتی و فنی - مهندسی به مثابه یک آزمایشگاه علمی و در حوزه های اجتماعی - اقتصادی همانند یک مرجع پژوهشی موجبات کسب دانش، تسهیم و به اشتراک گذاری آن را فراهم می سازد.

با وجود اهمیت بالای مدیریت دانش در عرصه سوانح و بازسازی، متأسفانه ساز و کار مناسبی برای ثبت و ضبط اطلاعات و تجربیات و دانش ذهنی مدیران وجود ندارد. گرچه این مسأله شاید در این حقیقت نهفته باشد که در گذشته، فرهنگ شفاهی و گفتاری غنی و کارآمدی در بیان و انتقال تجربیات وجود داشته که امروزه به شدت کم رنگ شده و متأسفانه رو به زوال است و از سویی فرهنگ مکتوب و نوشتاری آن چنان که شایسته است، هنوز نتوانسته جایگاه خود را تثبیت نماید. از سوی دیگر علی رغم این که ثبت تجربیات و به اشتراک گذاری درس آموخته ها حتی برای سایر ملل یک وظیفه انسانی و حتی دینی است، اما پیچیدگی کار، هزینه های مربوط و نبود ساز و کار و گاه پرهیز از ذکر نقاط ضعف و نارسایی ها، همچنین کمبود متخصص در عرصه تخصصی مستندسازی علمی سوانح، واقعیت های تلخی است که این امر را با دشواری های فراوانی روبرو می سازد.

حادثه بم به دلیل اثرات اجتماعی و گرفتن جان تعداد کثیری از هموطنان عزیز، نه تنها مردم ایران بلکه مردم همه جهان را متأثر ساخت. با این وجود، این تجربه آموزه های ارزشمند فراوانی دارد که رسالت

گردآوری و انتقال آن برعهده همه مسئولین مربوطه می باشد. در این راستا مجموعه حاضر تحت عنوان «مستندسازی بازسازی مسکن مناطق آسیب دیده از زلزله دی ماه ۱۳۸۲ بم» با هدف کسب دانش تخصصی بازسازی از تجربیات و دانش ذهنی مدیران و تبدیل آن به دانش عینی و نشر و انتقال آموزه های آن به مدیران و کارشناسان ملی و بین المللی تهیه و تدوین گردیده است.

در پایان از زحمات بی دریغ کلیه اساتید و کارشناسان و همکاران در مجموعه معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی که با تحمل مشکلات فراوان این طرح را به نتیجه رساندند، قدردانی می گردد.

علیرضا تابش

رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی